

جغرافیا و توسعه شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶

وصول مقاله: ۱۳۹۵/۰۲/۲۸

تأیید نهایی: ۱۳۹۶/۰۶/۰۹

صفحات: ۱۶۲-۱۴۳

تحلیل رابطه بین سطح توقعات روستاییان و توسعه روستایی

مطالعه موردی: روستاهای منطقه سیستان

دکتر محمود رضا میر لطفی^۱، دکتر سید امیر محمد علوی زاده^{۲*}

میشم بندانی^۳، اعظم شیبانی شاد^۴، معصومه کمان باز^۵

چکیده

هدف توسعه روستایی، بهبود وضعیت روستاییان در همه ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است. به گونه‌ای که سطح توقعات و شرایط زندگی پایین (چیزی که در مناطق در حال توسعه وجود دارد) توقعات و آرزوهای پایین را به وجود می‌آورد و در همان حال شرایط زندگی بالاتر (مناطق توسعه یافته) توقعات و آرزوهای بالاتری به وجود می‌آورد؛ از این رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی تحلیل رابطه بین سطح توقعات روستاییان و توسعه روستایی در روستاهای منطقه سیستان صورت گرفته است. تحقیق حاضر به روش توصیفی - تحلیلی مبتنی بر بررسی منابع کتابخانه‌ای، بررسی‌های میدانی و تکمیل پرسشنامه انجام گرفته است. حجم جامعه نمونه ۴۰۰ سرپرست خانوار در ۴۰ روستا بوده و با روش تخصیص متناسب به صورت تصادفی به دست آمده است و اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از مدل ANP، آزمون‌های اسپیرمن و کروسکال - والیس در نرم‌افزار SPSS مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج سطح‌بندی مدل ANP نشان داد که روستای سفیدابه و لورگ‌باغ به ترتیب با امتیاز شمال ۰/۰۴۴۲، ۰/۰۳۷۸ بیشترین سطح توقع و روستای امامیه پایین روستای نوری با امتیاز شمال ۰/۰۳۱، ۰/۰۴۹ کمترین سطح توقع را داشته‌اند. از بین شاخص‌های تأثیرگذار بر سطح توقعات روستاییان از توسعه روستایی، به ترتیب شاخص‌های بُعد زیست محیطی و اجتماعی با میانگین ۳/۴۵ و ۳/۳۸ بالاترین و کمترین میزان را به خود اختصاص داده است. همچنین نتایج آزمون اسپیرمن نشان داد که بین سطح توقعات روستاییان از توسعه روستاهای منطقه سیستان، رابطه معناداری وجود دارد؛ به گونه‌ای که با بالا رفتن سطح توقعات میزان توسعه روستاها افزایش می‌یابد و با پایین آمدن سطح توقعات روستاییان، میزان توسعه روستاها کاهش می‌یابد. همچنین نتایج آزمون کروسکال والیس نشان داد که بین سطح توقعات روستاییان از توسعه روستایی در منطقه سیستان تفاوت معناداری وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: سطح توقعات، توسعه روستایی، آرمان‌گرایی، روستاییان، سیستان.

مقدمه

امروزه یکی از دغدغه‌های مهم به ویژه در کشورهای در حال توسعه، رسیدن به سطح قابل قبولی از توسعه در ابعاد مختلف است که توسعه روستایی یکی از ابعاد اولیه و مهم توسعه ملی هر کشور محسوب می‌شود و بسیاری از صاحب‌نظران، توسعه روستایی را فراتر از توسعه شهری در نظر می‌گیرند (زکیا و حسینی‌راد، ۱۳۸۸: ۱۰). در واقع توسعه، حاصل رشد هماهنگ مثلث توسعه (دانش، روش و ابزار) است (بیابانی و هادیانفر، ۱۳۸۷: ۵۴). برخی از صاحب‌نظران معتقدند که توسعه درجه‌ای از تحول اجتماعی و اقتصادی است که جامعه را برای نیل به آرمان‌ها و اهداف خود هدایت می‌کند (مولایی‌مشجین، ۱۳۹۰: ۳۱). در این میان افزایش تولید و بهره‌وری، برابری در دسترسی به فرصت‌های کسب درآمد، دسترسی به خدمات عمومی و دسترسی به نهادهای تولیدی، اشتغال سودمند، اعتماد به نفس، مشارکت مردم در فرایند توسعه و توازن بوم شناختی، هدف‌های وابسته به یکدیگرند که برداشت یکپارچه از توسعه روستایی را مطرح می‌کنند (بهرامی، ۱۳۸۹: ۱۲۹). در مفهوم کلی، توسعه به معنای ارتقای سطح مادی و معنوی جامعه انسانی و ایجاد شرایط مناسب یک زندگی سالم برای تمامی افراد جامعه است. با توجه به این مفهوم توسعه دربرگیرنده جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است که تغییرات کمی و کیفی را شامل می‌شود و در عین حال از نظر داخلی و خارجی از مفاهیم نسبی به شمار می‌رود (رزاقی، ۱۳۶۹: ۳۲).

از این رو طرح ایده محور بودن انسان در فرایند توسعه، ضرورت توجه به مناطق روستایی را که برخوردار از نیروی عظیم انسانی هستند، اهمیت می‌بخشد (زکیا و غفاری، ۱۳۸۶: ۲۰) و اگر بپذیریم که مردم و اجتماع انسان‌ها بدنه اصلی و بطن توسعه‌ای همه‌جانبه و پایدار را تشکیل می‌دهند، توجه به این

نکته ضروری است که مردم و اجتماع باید مدنظر باشد و همچنین تمامی داشته‌ها و دستاوردهای این مردم نیز باید مورد توجه قرار گیرد (جمعه‌پور، ۱۳۸۹: ۶۹). در واقع؛ در نهاد هر انسانی غرایز انسانی وجود دارد. هر غریزه هدف مشخصی دارد و به گمان وجود این غرایز برای تداوم زندگی انسان رو به کمال لازم است (رضایی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۲۰). از جمله‌ی این غرایز، توقعاتی است که هر انسانی دارد و این توقعات از هر انسانی به انسان دیگر متفاوت است. شایان ذکر است که این تغییرات در جامعه روستایی نسبت به جامعه شهری از شتاب بیشتری برخوردار است؛ به گونه‌ای که نحوه زندگی و توقع روستاییان با نوع زندگی روستایی در تضاد قرار گرفته است (زکیا و حسینی‌راد، ۱۳۸۸: ۲۴۲).

در واقع تمامی افراد یک هدف دارند و آن میل به برتری و تفوق است، اما میزان آن در هر جا بسته به شرایط و موقعیت افراد متفاوت در منطقه‌ای مانند سیستان که نه تنها از لحاظ قدمت تمدن و آثار باستانی و گذشته‌های تاریخی، مقامی ارجمند دارد؛ بلکه از جهت فرهنگ نیز با ارزش و در خور بحث و تحقیق است. به طوری که از قدیم‌الایام مردمانی کمال‌گرا داشته است. شواهد عینی نشان می‌دهد که در بعضی از روستاها امکانات مختلف توسعه بسیار زیادتر از مکان‌های دیگر است؛ اما سطح نارضایتی مساوی است، چرا که سطح توقع روستاییان از توسعه و امکانات زندگی و خانوادگی متفاوت است. همچنین بی‌توجهی به سطح توقعات از توسعه، فارغ از آثار و پیامدها می‌توان نشانه‌ها را به صورت عینی مشاهده کرد. این مسئله باعث شده اعتراضات فراوانی مبنی بر عدم رسیدگی و توجه دولت‌ها به مناطق روستایی ایجاد شود. این اعتراضات سبب می‌شود که دولت‌ها با چالش‌های برنامه‌ریزی و بودجه مواجه شوند؛ از این رو، برای رسیدن به آثار مثبت و از بین بردن و و راضی نگه داشتن و بالا بردن سطح رضایت، باید به

اقتصادی- اجتماعی گروه مشخصی از مردم که همان روستاییان فقیرند، طراحی می‌شود. در این دیدگاه، فقرای روستایی شامل کشاورزان خرده‌پا، اجاره‌نشین‌ها و خوش‌نشین‌ها می‌شود (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲: ۲۴). که اگر قرار است توسعه در کشورهای جهان سوم نیز انجام گیرد و خود پایدار باشد، باید از مناطق روستایی آغاز شود. مسائل اساسی فقر گسترده، نابرابری در حال رشد، رشد سریع جمعیت و بیکاری فزاینده، همگی ریشه در رکود و اغلب سیر قهقراپی زندگی اقتصادی در مناطق روستایی دارد (تودارو، ۱۳۶۴: ۲۳).

در اوایل دهه ۱۹۹۰، توسعه روستایی تقریباً مترادف با توسعه کشاورزی بوده است و مفهوم آن با اشاره ضمنی به عمران کلی مناطق روستایی با تمرکز بر اصلاح کیفیت زندگی روستاییان همراه بود (فعلی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۸). ریورا و قمر بر این باورند که توسعه روستایی فراتر از توسعه کشاورزی بوده، در برگیرنده اهمیت اقتصادی و توان درآمدزایی در موضوعات گوناگون مانند فعالیت‌های غیر زراعی، اکوتوریسم، صنایع دستی، فعالیت‌های بیرون از مزرعه، توسعه زیر ساخت‌های کالبدی و اجتماعی است (Barrios, 2008: 4).

از مهم‌ترین نظریه‌هایی که در زمینه توسعه و به ویژه در مناطق روستایی کاربرد دارد، نظریه اورت راجرز است که به متغیرهای فردی و نظام‌های شخصیتی افراد در قالب بحث خرده‌فرهنگ دهقانی می‌پردازد. به نظر راجرز، تغییر چیزی جز اندیشه و نظری نیست که فرد آن را جدید و نو می‌پندارد. او عناصری مانند انگیزه‌ها، ارزش‌ها و وجهه نظرها را در قالب نظریه خرده‌فرهنگ دهقانی، عناصر اصلی و کلیدی برای فهم رفتار می‌داند (فداکارداورانی و سام‌آرا، ۱۳۸۹: ۱۷۱).

در این راستا، هر مکان دارای خصوصیتی است که بازگوکننده شخصیت استفاده‌کنندگان و زیست‌کنندگان مکان می‌باشد (تابان و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۶). از این رو یک مکان زمینه و شکل‌گیری مجموعه ایده‌ها، باورها،

سطح توقعات مردم از توسعه توجه کرد و در مکان‌های مختلف به شناسایی سطوح آن اقدام کرد تا به یک برنامه‌ریزی توسعه واقع‌نگر رسید.

بر این اساس، ابتدا باید توقعاتی که روستاییان دارند تعیین کرد تا بتوان به اهداف مورد نظر یعنی تأثیر آن بر ارتقای توسعه دست یافت. نکته مورد بررسی در پژوهش حاضر این است که مردم و به ویژه روستاییان توقعاتی از توسعه روستایی دارند. هدف پژوهش حاضر بررسی تحلیل رابطه سطح توقعات روستاییان و توسعه روستایی در مناطق روستایی منطقه سیستان است؛ بنابراین، در راستای پژوهش حاضر سؤالات ذیل مطرح می‌شود:

- ۱- آیا بین سطح توقعات و توسعه روستایی روستاهای منطقه سیستان رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین سطح توقعات و توسعه روستایی در مناطق روستایی شهرستان‌های مختلف منطقه سیستان تفاوت معناداری وجود دارد؟

مبانی نظری تحقیق

توسعه از جمله مفاهیمی است که با زندگی افراد رابطه‌ی تنگاتنگی دارد و ناظر بر بالا بردن سطح زندگی از طریق ایجاد شرایط مطلوب و بهینه می‌باشد (خانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۳۷). حال از آنجایی که بخش عظیمی از جمعیت در مناطق روستایی است، می‌باشند، توسعه روستایی بخش اجتناب‌ناپذیر توسعه ملی است (خانی، ۱۳۸۵: ۱۷۲). توسعه روستایی از دیرباز به عنوان یک واژه هنجاری، دارای سختی‌هایی در ارزیابی و اندازه‌گیری و تشخیص بوده است و به تبع آن، سیستم اقتصادی و اجتماعی و کالبدی روستایی نیز با گذشت زمان متنوع‌تر و پیچیده‌تر شده است (Long and et al, 2011: 1094- 1105).

در ارتباط با مفهوم توسعه روستایی دیدگاه‌های گوناگونی وجود دارد؛ از دیدگاه بانک جهانی، توسعه روستایی، استراتژی است که برای بهبود زندگی

نظر ایشان، توقعات اصیل به اعماق و بافت فرهنگی ارتباط دارد و پاسخ‌گوی نیازهای واقعی است؛ درحالی که توقعات عاریتی با فرهنگ جامعه نامتجانس است (پاپزن و علی‌بیگی، ۱۳۸۵: ۳۸).

نظریهٔ توقع یا انتظار یک چارچوب مهم نظری برای توضیح انگیزهٔ انسانی است. مفهوم توقع اساس رفتار بشری را تشکیل می‌دهد. در این نظریه، فرض بر این است که کنش یا عمل زمانی به وقوع خواهد پیوست که فردی باور داشته باشد تلاش‌های او به عملکردی موفق و در پی آن، به نتایج معین یا نتایجی همراه با ارزش مثبت و مستقیم خواهد انجامید (Olson et al, 1996: 215).

آبراهام کورمن اشاره به این مسئله دارد که، الف) شخص اگر آنچه را می‌خواهد، به دست آورد؛ راضی خواهد بود. ب) هر شخصی اگر چیزی را که بیشتر خواهد، یا چیزی را که برای او بهتر باشد به دست آورد، راضی‌تر خواهد بود و هنگامی که به دست نیابد ناراضی خواهد شد؛ بنابراین چنین عنوان می‌شود که رضایت تابعی است مستقیم و منفی از قضاوت میان نیازها و توقعات یا انتظارات یک شخص و درجه‌ای که محیط کامروایی آنان را فراهم می‌کند. هر چه تفاوت با در نظر گرفتن همه‌ی نیازها بیشتر باشد، رضایت کمتر و هر چه تفاوت کمتر باشد، رضایت بیشتر است (آبراهام کورمن، ۱۳۸۱: ۳۱۵).

طبق نظر هورنای، زمانی که جریان رشد خودآرمانی، ناخودآگاه صورت می‌گیرد و شخص به هیچ روی از پیرایه‌هایی که به خود بسته است (از پندارهای غیر واقعی نسبت به صداقت، شجاعت، کارایی و صدها صفت دیگر) آگاه نیست؛ ممکن است به گونه‌ای مبهم احساس کند که از خودش توقعات و انتظارات زیادی دارد، ولی به هیچ روی از علت آن باخبر نیست. از سوی دیگر، چون فرد نمی‌تواند خود فعلی را آن گونه که است تحمل کند، از خود توقع دارد که به هر شیوه که شده باید به مقصود خود برسد؛ اما چون خودآرمانی اساس واقعی ندارد، بسیار بالا و بی‌نقص است و شخص

احساسات و ارزش‌ها و انتظارات ناخودآگاه فردی است که در مکان زیست می‌کند. بنابراین در همان هنگام که شخصیت افراد در محیط ساخته می‌شود، توقعات آنها نیز شکل گرفته‌است (دانشپور و همکاران، ۱۳۸۸: ۳۸)؛ زیرا انسان‌ها همواره به دنبال هماهنگی و انس با محیط خود هستند (ضرابیان و منعم، ۱۳۸۹: ۲۸). در واقع می‌توان گفت سطح توقعات و یا انتظارات و آرزوهای هر فردی به موقعیت عینی و شرایط زندگی پایین (چیزی که در مناطق درحال توسعه وجود دارد) توقعات و آرزوهای پایین را به وجود می‌آورد و در همان حال شرایط زندگی بالاتر (مناطق توسعه‌یافته) توقعات و آرزوهای بالاتری به وجود می‌آورد. در این زمینه اینگلهارت نیز معتقد است که، سطوح آرزوهای هر فرد به تدریج با وضعیت وی تطابق می‌یابد (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷: ۱۰).

انسانی که در جوامع سنتی زندگی می‌کند، فاقد همت بلندپروازانه است (افشانی و احمدی، ۱۳۹۱: ۶۳). گاهی هدف‌های زندگی در محدودهٔ توانایی‌های آدم نیستند و فاصله میان این دو، بسیار بیشتر از حد انتظار است. بلندپروازی، جاه‌طلبی و توقعات هر یک به تنهایی قادر است تا هدف‌هایی فراتر از ظرفیت‌ها در نظر گرفته شود. وجود فاصله‌های طولانی میان وضعیت موجود (آنچه که واقعیت موجود است) و وضعیت مطلوب (هدف‌های دست‌نیافتنی)، سبب می‌شود که فرد ابتدا از خود و توانمندی‌های خویش ناامید شده و به علت شکست در انجام توقعاتش، گرفتار احساس خواری و ستیزه نسبت به خود و دیگران شود (شرفی، ۱۳۸۱: ۲۶۶-۲۰۱). ساروخانی معتقد است، "توقعات" معرف دیدگاه زمانی یک فرد است که دامنهٔ آن به آینده کشیده می‌شود. به این معنا که عقاید و ایستارهای شخصی را دربارهٔ آنچه که اتفاق خواهد افتاد، همراه با مقاصد و نقشه‌های او دربرگیرند (پاپزن و علی‌بیگی، ۱۳۸۵: ۳۸). در واقع، توقع را می‌توان می‌داند که اندازهٔ خواست را تعیین می‌کند. او به دو دسته "توقعات اصیل" و "توقعات عاریتی" اشاره دارد. بنا بر

بهداشتی، افزایش فارغ‌التحصیلان مدرسه‌ای، افزایش کیفیت مسکن، حیات مجدد مردم فقیر، ایجاد سد برای جلوگیری از سیل و غیره از جمله توقعاتی هستند که اگر مورد توجه قرار گیرند، ماندگاری مردم محلی روستا را بیشتر می‌کند. بین وضعیت مطلوب و نامطلوب فاصله‌ای طولانی است که سبب می‌شود انسان به علت توقعاتی که دارد با شکست مواجه شود و به ستیز و درگیری با دیگران بپردازد. پس انسان برای رسیدن به مقصود خود و توسعه پایدار روستایی باید واقع بین باشد. تا زمانی که از قوه تعقل خود استفاده کند، می‌تواند موفق باشد و با قوه تخیل و خیال‌پردازی‌های خود کنار آید. افرادی که در جوامع سنتی زندگی می‌کنند، نسبت به کسانی که در جوامع مدرن و پیشرفته زندگی می‌کنند تا به وضعیت مطلوب‌تری دست یابند، دارای توقعات پایین‌تری هستند.

پیشینه‌ی تحقیق

با مطالعه و کنکاش در متون علمی، بیشتر گزارش‌ها، تحقیقات و پروژه‌های انجام شده به موضوع توسعه روستایی پرداخته‌اند و کمتر بحث توقعات این افراد را مطرح کرده‌اند و یا به‌طور کلی می‌توان گفت هنوز تحقیقی در رابطه با بحث توقعات صورت نگرفته است و اگر هم تحقیقی صورت گرفته است، تحقیقاتی مشابه آن است؛ لذا در حوزه تأثیر توقعات نیروهای انسانی بر توسعه روستایی، که مرتبط با موضوع تحقیق حاضر تشخیص داده شده، برخی به عنوان پیشینه تحقیق بیان می‌شود که خلاصه‌ای از این تحقیقات در این حوزه در قالب جدول (۱) بیان شده است.

هرگز نمی‌تواند به آن برسد؛ با خودش دشمن می‌شود و عناد و کینه می‌ورزد. فراکنی در این مورد، بدین شیوه صورت می‌گیرد که همان چشم‌داشت‌ها و بلندپروازی‌هایی که از خودش دارد، از دیگران هم پیدا کند. یعنی از آن‌ها می‌خواهد که ایده‌آل باشند و چون نیستند آن‌ها را هم خیلی پست و حقیر و ناقص می‌بیند (دارابی، ۱۳۸۸: ۷۴). طبق نظریه کلی و ولخارت، افرادی که دارای انگیزه‌ی بالا برای حفظ عضویت فرد در گروه برخوردارند، وابستگی بیشتری به تأیید دارند؛ لذا هر گاه گروه‌ها به منظور هدفی معین پدید آیند، تأثیر اجتماعی آن افزایش می‌یابد. زمانی که تأثیر ارتباط از طریق گمنامی برداشته می‌شود، هم‌آوای دچار سقوط و تنزل می‌شود. احتمالاً انگیزش کمتری به پذیرش انتظارات سایرین وجود دارد (کوهن، ۱۳۷۸: ۳۴۵).

درحالی که بسیاری از صاحب‌نظران معتقدند، محیط اجتماعی اگرچه در تأثیر خود بر فرد از محیط طبیعی تأثیر می‌پذیرد؛ اما تأثیر آن بیش از محیط طبیعی است. در این میان، فروید معتقد است که شخصیت انسان از سه نوع نیرو ساخته می‌شود: نهاد، من، و فرامن این عوامل فرایندهای پویا و تأثیرگذار بر هم هستند که هر یک خاستگاه و نقش ویژه خود را دارند. درحالی که فرامن، فرایندهایی را توصیف می‌کند که فراتر از خود، یعنی وجدان، توقعات و اصول اخلاقی هستند (روزنهان و سلیمان، ۱۳۸۸: ۱۰۵). در هر حال، مردم و به خصوص روستاییان توقعات و انتظاراتی دارند به گونه‌ای که شافر (Shaffer, 1989: 52) در این مورد می‌گوید: "افزایش سطح درآمد، اشتغال، کاهش تغییرات درآمدی برای گروه‌های مختلف مردم، دسترسی به بهداشت و سلامت، دسترسی به آب

جدول ۱: سابقه تحقیق در ایران و جهان

ردیف	محقق	موضوع	نتیجه تحقیق	تاریخ
۱	پاپزن و علی بیگی	تحلیل انتظارات روستاییان شهرستان کرمانشاه از شوراهای اسلامی روستا	توجه شوراهای اسلامی روستا به انتظارات مردم در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نرخ ماندگاری مردم را در روستاها افزایش می‌دهد و زمینه مشارکت واقعی آنها را برای تحقق توسعه روستایی فراهم می‌سازد.	۱۳۸۵
۲	اسداله پور	ارزیابی دوره‌های آموزشی دامداران: مطالعه موردی استان مازندران	یکی از انتظارات آموزشی کشاورزان، برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه‌های گوناگون است و این در واقع از راه‌های عملی و مؤثر در ارتقای دانش و مهارت روستاییان به شمار می‌آید.	۱۳۸۵
۳	زرافشانی و همکاران	سنجش انتظارات کشاورزان از اعضای شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای فنی و مهندسی کشاورزی (مطالعه موردی: شهرستان اسلام‌آباد غرب)	انتظارات کشاورزان از مهندسان ناظر در پنج مقوله رفتاری، آموزشی، فنی، مربوط به طرح و دسترسی به منابع است که از دیدگاه آنان به ترتیب انتظارات رفتاری، آموزشی، فنی، مربوط به طرح و دسترسی به منابع تحقق یافته است.	۱۳۹۰
۴	میرلطفی و شهرکی	تحلیل اثرات آرمان‌گرایی روستاییان بر توسعه روستایی منطقه سیستان	بین سطح آرمان‌گرایی روستاییان و سطح توسعه روستاها رابطه معناداری وجود دارد.	۱۳۹۳
۵	یوان‌دی‌بی	توسعه روستایی	مفهوم توسعه به لحاظ محتوا و کارکرد در جهت سازماندهی توسعه در مناطق روستایی، پی در پی تغییر کرده است. اهمیت توسعه روستایی در کشورهای کمتر توسعه‌یافته اکثراً به دلیل نقش مهم مناطق روستایی در اقتصاد آنها است.	۱۹۹۲
۶	گراهام و سوپر	خواسته‌های کشاورزان از مروجان	باید علاقه‌مند به ایجاد تغییر و تحول در فرایند تصمیم‌گیری باشند. همچنین داشتن تجربه کاری، آموزشی و مهارت‌های ارتباطی، استفاده از اعتبار خود در مواقع ضروری و توانایی ترغیب دیگران از دیگر انتظارات کشاورزان از مروجان، به عنوان مشاوران امین در روستاهاست.	۲۰۰۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

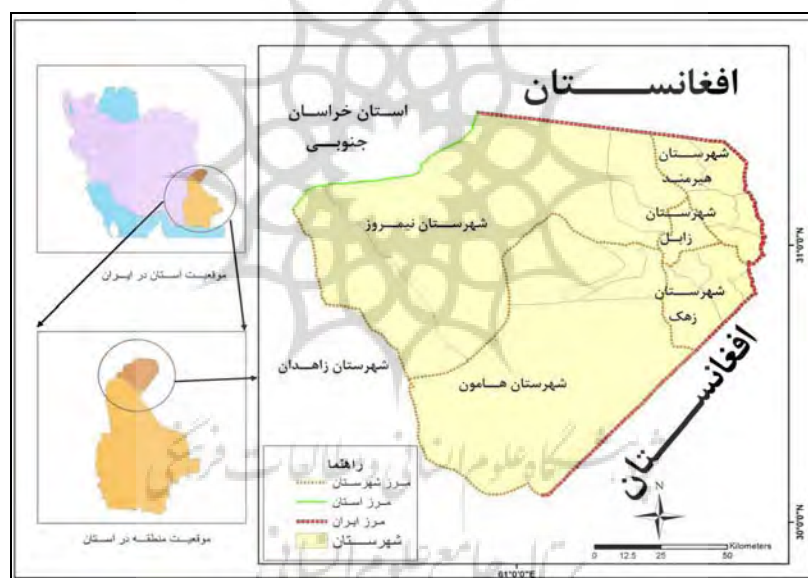
معرفی منطقه‌ی مورد مطالعه

کمربندی در شمال آن قرار دارد که زمان پربابی باعث افزایش رطوبت و تعدیل دما می‌شود و در دوره‌های خشکسالی، بادهای منطقه رسوبات ریزدانه که در بستر خشک دریاچه هامون و رودخانه هیرمند فراوان است، حمل کرده و گرد و غبار زیادی را به وجود می‌آورند. باد ۱۲۰ روزه سیستان از معروفترین بادهای محلی ایران بوده که سرعت وزش آن به ۱۲۰ کیلومتر بر ساعت نیز می‌رسد. وزش این بادهای که از اواخر اردیبهشت تا اواخر شهریور ادامه دارد، تبخیر از سطح دریاچه هامون، مخازن آب (چاه‌نیمه‌ها) و سطح اراضی کشاورزی را سرعت می‌بخشند (میرزاصطفی و همکاران، ۱۳۸۷: ۷۱). بر اساس آمار ۳۰ ساله هواشناسی زابل

دشت سیستان با وسعت ۱۵۲۰۰ کیلومتر مربع در منتهی‌الیه مرز شرقی ایران قرار دارد. این منطقه بین ۳۰ درجه و ۷ دقیقه الی ۳۱ درجه و ۲۹ دقیقه عرض شمالی و ۵۹ درجه و ۵۸ دقیقه الی ۶۱ درجه و ۵۰ دقیقه طول شرقی واقع شده است که از شرق به افغانستان، از جنوب به بلوچستان، از مغرب و شمال غربی به دشت لوت و نهبندان در استان خراسان جنوبی محدود شده است. سیستان دارای ۵ بخش، ۱۷ دهستان و ۸۸۵ آبادی دارای سکنه است (میرلطفی و همکاران، ۱۳۹۱: ۴۴). منطقه زابل از دریاها و اقیانوس‌ها فاصله زیادی داشته و فقط دریاچه هامون به صورت

جهت شمال و شمال غربی است و بیشترین شدت وزش باد مربوط به ماه‌های گرم سال بوده که حدود ۸۰ درصد فراوانی مشاهده شده را به خود اختصاص می‌دهد. با توجه به خشک شدن دریاچه هامون، کاهش رطوبت خاک، پوشش گیاهی و بالا بودن شدت فراوانی این باده‌ها، افزایش روزهای طوفانی همراه با گرد و غبار برای یک دوره‌ی ۱۰ ساله در سطح کشور به عمل آمده، منطقه سیستان با بیش از ۱۵۰۰ روز، بالاترین نسبت را در سطح کشور به خود اختصاص داده است (خسروی، ۱۳۸۷: ۱۹).

(۲۰۰۹-۱۹۸۰)، در این منطقه به طور متوسط سالیانه بیش از ۳۰۰ روز خشکی وجود دارد. اقلیم آن به روش گوسن، بیابانی و به روش کوپن، خشک بسیار گرم با تابستان خشک و به روش تحلیل خوشه‌ای بسیار کم‌بارش، گرم و خشک است. از خصوصیات مهم اقلیمی این منطقه هم می‌توان به میانگین تعداد روزهای آفتابی سالیانه بیش از ۲۶۰ روز تابش آفتاب، دامنه تغییرات زیاد در شبانه‌روز، بارندگی متوسط سالیانه (۶۴ میلی متر) با پراکندگی نامناسب، بالا بودن دما و تعداد ساعات آفتابی را نام برد (طاوسی و رئیس‌پور، ۱۳۸۹: ۹۷). جهت غالب وزش باد در همه فصول سال،

شکل ۱: موقعیت منطقه سیستان

تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۴

مواد و روش‌ها

روش تحقیق

پیشینه تحقیق به خود اختصاص داده و بخش دوم در قالب پژوهش میدانی و پیمایشی به منظور جمع‌آوری اطلاعات در روستاهای نمونه انجام پذیرفته و عمده اطلاعات اخذ شده در سطح جامعه‌ی نمونه، به صورت تکمیل پرسشنامه نهایی پس از تأیید آن در مرحله‌ی کارشناسی و نیز در مرحله‌ی پیش‌آزمون (روایی) بوده است و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در این رابطه $a=0/82$ برآورد شد، که با توجه به

این پژوهش از نوع کاربردی که از روش‌های توصیفی-تحلیلی و نیز روش‌های آماری برای بررسی پارامترهای مورد بررسی استفاده شده است و همانند سایر تحقیقات دارای دو زیر بخش عمده در انجام بوده است. بخش اول را مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای برای بررسی مواردی چون ادبیات نظری موضوع و

آستانه‌های در نظر گرفته شده در منابع علمی معتبر، از قابلیت اعتماد مطلوبی برخوردار است (سکاران، ۱۳۸۱: ۱۰۶). جامعه آماری شامل تمامی خانوارهای روستایی منطقه سیستان می‌باشد که مورد مطالعه قرار گرفته است. بر اساس آمار سال ۱۳۹۰ این منطقه دارای ۷۹۶ روستا و ۵۱۶۶۳ خانوار است و جامعه نمونه تحقیق ۴۰ روستا واقع در شهرستان‌های (زابل،

زهک، نیمروز، هامون و هیرمند) می‌باشد (جدول ۲). بطوری که تعداد ۴۰۰ پرسشنامه به صورت تصادفی انتخاب و در این روستاها تکمیل شده است. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از مدل ANP، آزمون‌های اسپیرمن و کروسکال-والیس در نرم‌افزار SPSS مورد ارزیابی قرار گرفت.

جدول ۲: روستاهای جامعه نمونه

ردیف	نام شهرستان	نام روستا
۱	زابل	حسن‌آباد، کربلایی قربان، محمدآباد، ده‌بلوچی، دهکول، ژاله‌ای، برج افغان، امامیه پایین
۲	زهک	الری، نوری، پیری، علی پیری، خمک، براهویی، جنگیخون، زینل
۳	نیمروز	بالاخانه، کدخدا اصغر، حسن‌آباد، فقیر لشکری، حلیم‌خان، سفیدابه، لورگ‌باغ، فتح‌الله
۴	هامون	خدری، آزادی، دولت‌آباد، غریب، فیروزه‌ای، عباسیه، کوشه علیا، دوست‌محمد
۵	هیرمند	گله‌چاه، قجر محمد، جهان‌آباد سفلی، یار محمد علم، چاردری، سنجرانی، بارانی، سرگلزایی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

متغیرهای تحقیق

در اجرای این پژوهش کوشش بر آن بوده است که ابتدا با مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی شاخص‌هایی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست-محیطی و کالبدی متناسب با شرایط محدوده مورد مطالعه، برای تعیین سطح توقعات روستاییان از توسعه

روستایی مشخص شده است. در نهایت ۱۵ شاخص برای بُعد اقتصادی، ۱۹ شاخص در بُعد اجتماعی و ۱۰ شاخص برای بُعد زیست‌محیطی و ۸ شاخص در بُعد کالبدی برای تحلیل سطح توقعات روستاییان مورد ارزیابی قرار گرفته است. شاخص‌های به کار گرفته شده در پژوهش در جدول (۳) نشان داده شده است.

جدول ۳: شاخص‌های مورد استفاده در تحقیق

شاخص	بُعد
سطح تحصیلات سرپرست خانوار، سطح تحصیلات فرزندان، همکاری با اداره‌های دولتی، برقراری ارتباط و معاشرت با دیگران، میزان اعتماد متقابل فرد با اعضای خانواده و نزدیکان، سازمان نهضت سواد آموزی، سطح مشارکت مذهبی مردم، تمایل به ماندگاری در روستا، همکاری با شورا، دسترسی به خدمات ارتباطی، رضایت از نحوه گذراندن اوقات فراغت، رضایت از زندگی در روستا، دسترسی به اطلاعات و ارتباطات، دسترسی به خانه بهداشت، دسترسی به امکانات بهداشتی و درمانی.	اجتماعی
تشکل‌های تولیدی و خدماتی در روستا، نهادهای اقتصادی، استفاده از نیروی کار در مزرعه، دسترسی به بازار فروش و مصرف، اشتغال متناسب با سطح تحصیلات، دسترسی به تسهیلات دولتی، دسترسی به بیمه محصولات و تولیدات دامی - زراعی - باغی، دسترسی به پس انداز مناسب، رضایت از درآمد، افزایش بهره‌وری و تولید روستایی، پیدایش فرصت‌های جدید شغلی در روستا، توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی، تمایل به راه‌اندازی کسب و کار در روستا، بهبود و گسترش بخش صنعت در روستا، رضایت از فعالیت‌های کشاورزی، میزان آب قابل دسترسی برای کشاورزی، میزان سرمایه گذاری در روستا، میزان استفاده از ابزار آلات جدید کشاورزی، پرورش دام در جهت مصرفی	اقتصادی
دسترسی به زمین مورد نیاز، دسترسی به آب مورد نیاز، دسترسی به جنگل و مرتع، سازگاری با محیط طبیعی، منظر بصری دارای ارزش طبیعی، درصد مناطق حفاظت شده، دسترسی به فضای سبز در روستا، حفظ اراضی کشاورزی در برابر ساخت و سازهای مسکونی و غیرکشاورزی، تنوع‌زیستی، استفاده از انرژی‌های نو و تجدیدپذیر	زیست‌محیطی
سهولت رفت و آمد، کیفیت معابر اصلی، زیبا سازی معابر، جمع‌آوری آب‌های سطحی، مدیریت شبکه فاضلاب، مدیریت مواد زائد، رضایت از کیفیت مسکن، مقاومت مسکن	کالبدی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

یافته‌های تحقیق

هستند. همانگونه که مازلو بیان می‌دارد، نیازهای آدمی از یک سلسله مراتب برخوردارند که رفتار افراد در لحظات خاص تحت تأثیر شدیدترین نیاز قرار می‌گیرد. هنگامی که ارضای نیازها آغاز می‌شود، تغییری که در انگیزش فرد رخ خواهد داد بدین گونه است که به جای نیازهای قبل، سطح دیگری از نیاز اهمیت یافته و محرک رفتار خواهد شد. نیازها به همین ترتیب تا پایان سلسله مراتب نیازها اوج گرفته و پس از ارضا، فروکش کرده و نوبت به دیگری می‌سپارند (پاپلی یزدی، ۱۳۹۲: ۶۷).

یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که در بررسی شاخص‌های (اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی) در روستاهای مورد مطالعه، از بین شاخص‌های تأثیرگذار بر سطح توقعات روستاییان از توسعه روستایی، به ترتیب شاخص‌های بُعد زیست‌محیطی و اجتماعی با میانگین ۳/۴۵ و ۳/۳۸ بالاترین و کمترین میزان را به خود اختصاص داده است (جدول ۴). در مناطقی که سطح توقعات بالاتری دارند، روستاییان از کیفیت زندگی بالاتری نسبت به سایر مناطق برخوردار

جدول ۴: میانگین وزنی و انحراف معیار شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و کالبدی در روستاهای جامعه نمونه

شهرستان	روستا	میانگین			انحراف معیار				
		اجتماعی	اقتصادی	زیست محیطی	کالبدی	اجتماعی	اقتصادی	زیست محیطی	
زابل	ژاله‌ای	۳/۴۱	۳/۵۴	۳/۳۳	۳/۶۵	۰/۲۸۷	۰/۲۵۰	۰/۵۸۷	۰/۶۹۹
	حسن‌آباد	۳/۱۸	۳/۵۰	۳/۶۳	۳/۴۷	۰/۴۸۰	۰/۳۱۰	۰/۶۱۷	۰/۳۶۲
	کربلایی قربان	۳/۳۵	۳/۴۵	۳/۶۳	۳/۵۰	۰/۴۷۶	۰/۳۸۵	۰/۷۶۰	۰/۵۴۰
	محمدآباد	۳/۲۷	۳/۳۱	۳/۶۳	۳/۵۲	۰/۴۶۹	۰/۶۴۱	۰/۶۹۳	۰/۵۵۸
	بلوچی	۳/۲۴	۳/۴۲	۳/۵۶	۳/۴۲	۰/۵۵۶	۰/۳۵۶	۰/۴۱۷	۰/۶۱۲
	کول	۳/۳۴	۳/۶۰	۳/۲۶	۳/۵۰	۰/۵۳۷	۰/۱۸۸	۰/۵۱۶	۰/۵۲۹
	افغان	۳/۴۱	۳/۴۲	۳/۲۰	۳/۵۲	۰/۴۲۲	۰/۵۷۵	۰/۷۲۳	۰/۴۳۲
	امامیه پایین	۳/۱۴	۳/۰۸	۰/۰۳	۳/۱۵	۰/۴۹۷	۰/۴۰۵	۰/۵۴۴	۰/۷۶۵
زهک	اله ری	۳/۲۶	۳/۵۴	۰/۰۳	۳/۶۲	۰/۳۸۲	۰/۳۰۷	۰/۶۸۴	۰/۵۰۳
	نوری	۳/۰۲	۳/۲۱	۳/۳۶	۳/۱۷	۰/۵۱۲	۰/۴۹۱	۰/۶۹۳	۰/۷۴۵
	پیری	۳/۸۵	۳/۲۵	۳/۶۶	۳/۶۵	۰/۴۱۹	۰/۴۷۰	۰/۵۴۴	۰/۳۳۷
	علی پیری	۳/۵۷	۳/۶۷	۳/۵۰	۳/۳۷	۰/۳۶۵	۰/۳۳۰	۰/۶۸۹	۰/۴۷۵
	خمک	۳/۶۶	۳/۴۸	۳/۴۳	۳/۳۰	۰/۳۵۹	۰/۳۷۶	۰/۸۳۲	۰/۶۳۲
	براهونی	۳/۵۴	۲/۹۷	۳/۷۳	۳/۴۰	۰/۳۳۳	۰/۵۵۰	۰/۹۴۰	۰/۴۴۴
	جنگیخون	۳/۵۸	۳/۳۴	۳/۸۰	۳/۲۵	۰/۴۲۵	۰/۳۳۸	۰/۳۹۱	۰/۵۲۷
	زیتل	۳/۶۲	۳/۳۴	۳/۷۶	۳/۲۷	۰/۳۲۳	۰/۳۷۶	۰/۵۶۷	۰/۶۵۰
نیمروز	بالاخانه	۳/۱۵	۳/۴۰	۳/۲۰	۳/۷۵	۰/۴۲۲	۰/۴۸۴	۰/۹۰۵	۰/۴۵۶
	کدخدا اصغر	۳/۱۷	۳/۴۱	۳/۴۶	۳/۳۵	۰/۳۹۲	۰/۴۴۸	۰/۸۱۹	۰/۶۵۸
	حسن‌آباد	۳/۳۳	۳/۴۴	۳/۱۰	۳/۳۷	۰/۶۰۱	۰/۳۳۹	۰/۴۹۸	۰/۴۸۹
	فقیر لشکری	۳/۰۵	۳/۲۰	۳/۲۰	۳/۲۷	۰/۴۲۹	۰/۴۲۱	۰/۵۴۸	۰/۶۶۰
	حلبیم خان	۳/۳۰	۳/۳۴	۳/۲۸	۳/۵۲	۰/۳۸۸	۰/۴۱۶	۰/۵۲۱	۰/۵۰۶
	سفیدابه	۳/۶۶	۳/۷۱	۳/۹۶	۳/۵۰	۰/۳۱۴	۰/۵۷۱	۰/۷۴۴	۰/۵۸۹
	لورگ باغ	۳/۵۷	۳/۶۲	۳/۶۰	۳/۶۲	۰/۴۸۲	۰/۴۱۰	۰/۶۴۴	۰/۳۹۵
	فتح الله	۳/۵۰	۳/۵۲	۳/۳۶	۳/۶۷	۰/۴۹۷	۰/۵۹۸	۰/۵۷۶	۰/۴۰۹
هامون	خدای	۳/۵۵	۳/۴۲	۳/۴۶	۳/۱۷	۰/۳۹۵	۰/۵۱۷	۰/۴۷۶	۰/۵۶۵
	ازادی	۳/۵۱	۳/۶۴	۳/۵۳	۳/۴۲	۰/۶۴۸	۰/۳۶۴	۰/۷۵۶	۰/۵۷۷
	دولت‌آباد	۳/۴۱	۳/۵۱	۳/۳۶	۳/۳۲	۰/۳۳۵	۰/۵۸۰	۰/۴۵۶	۰/۵۷۷
	غریب	۳/۱۸	۳/۳۱	۳/۴۳	۳/۶۲	۰/۴۲۲	۰/۲۹۹	۰/۶۲۹	۰/۵۳۰
	فیروزه‌ای	۳/۱۵	۳/۳۱	۳/۴۳	۳/۴۰	۰/۴۱۳	۰/۳۰۷	۰/۶۶۷	۰/۶۲۵
	عباسیه	۳/۴۲	۳/۲۸	۳/۶۰	۳/۵۰	۰/۷۶۴	۰/۴۲۰	۰/۵۸۳	۰/۶۱۲
	کوشه علیا	۳/۳۳	۳/۳۱	۳/۲۳	۳/۱۲	۰/۲۹۶	۰/۵۱۶	۰/۶۰۹	۰/۳۷۷
	دوستمحمد	۳/۳۶	۳/۵۱	۳/۶۰	۳/۴۵	۰/۳۸۱	۰/۵۵۲	۰/۳۴۴	۰/۴۵۳
هیرمند	گله‌چاه	۳/۴۸	۳/۳۲	۳/۳۶	۳/۲۰	۰/۳۸۹	۰/۵۲۱	۰/۸۲۳	۰/۵۳۷
	قجرمحمد	۳/۶۲	۳/۴۰	۳/۴۳	۳/۵۲	۰/۴۷۱	۰/۴۲۴	۰/۴۹۸	۰/۶۷۱
	جهان‌آباد	۳/۶۰	۳/۶۴	۳/۴۶	۳/۶۷	۰/۲۰۴	۰/۴۴۷	۰/۷۷۳	۰/۳۷۳
	یارمحمد علم	۳/۴۳	۳/۶۱	۳/۴۰	۳/۴۲	۰/۲۴۸	۰/۲۶۱	۰/۵۸۳	۰/۵۰۰
	چاردری	۳/۴۷	۳/۵۷	۳/۸۳	۳/۵۵	۰/۳۰۵	۰/۳۲۲	۰/۲۸۳	۰/۴۰۴
	سنجرائی	۳/۳۳	۳/۴۲	۳/۶۳	۳/۶۲	۰/۴۱۵	۰/۵۲۱	۰/۵۹۷	۰/۵۰۳
	بارانی	۳/۰۷	۳/۳۴	۳/۵۰	۳/۱۰	۰/۶۰۶	۰/۳۱۵	۰/۵۷۱	۰/۶۸۹
	سرگلزایی	۳/۳۱	۳/۴۷	۳/۳۰	۳/۳۰	۰/۳۷۶	۰/۳۹۸	۰/۸۳۸	۰/۸۷۲
جمع	۳/۳۸	۳/۴۲	۳/۴۵	۳/۴۳	۰/۴۵۹	۰/۴۴۰	۰/۶۴۶	۰/۵۵۷	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

روش رتبه‌بندی مدل ANP

فرایند تحلیل شبکه‌ای روش جدیدی از "مدل‌های تصمیم‌گیری چند معیاره"^۱ (MCDM) که برخلاف روش‌های سنتی که بر پایه‌ی فرض‌های مستقل هستند، به‌طور سیستماتیک با انواع فرض‌های وابسته به هم عمل می‌کند. ANP یک تئوری ریاضی (الگوریتم ژنتیک) است که بطور سیستماتیک (وابستگی متقابل و اثر بازخود معیارها) با انواع وابستگی‌ها سروکار داشته و به‌گونه‌ای موفقیت‌آمیز در زمینه‌های گوناگون به کار گرفته شده است (افشاریان، ۱۳۸۶: ۸).

ANP می‌تواند به عنوان ابزاری سودمند در مسائلی که تعامل بین عناصر تشکیل شبکه‌ای می‌دهد، به کار گرفته شود (Karsak, et al, 2002: 171-190). سوپر ماتریس یک سلسله مراتب است که شامل سه سطح می‌باشد:

$$W = \begin{pmatrix} (G) & G & C & A \\ (C) & W_{21} & 0 & 0 \\ (A) & 0 & W_{32} & I \end{pmatrix}$$

01

G: هدف یا آرمان، C: معیارها و A: گزینه‌ها، که در آن W_{21} برداری است که اثر هدف را بر روی هر یک از معیارها نشان می‌دهد. W_{32} ماتریس نشان‌دهنده‌ی اثر هر یک از معیارها بر روی گزینه‌ها (آلترناتیوها) است. I یک ماتریس همانی یا یکانی است. ابرماتریس مذکور به منظور کاهش حجم محاسبات لازم در جهت تعیین اولویت‌های کلی ایجاد می‌شود. در ANP اندازه‌گیری مقادیر اهمیت نسبی به کمک طیف ۱ تا ۹ انجام می‌شود. عدد ۱ نشان‌دهنده‌ی اهمیت یکسان بین دو عامل و عدد ۹ نشان‌دهنده‌ی اهمیت شدید یک عامل نسبت به عامل دیگر می‌باشد. در رابطه $a_{ij}, a_{ij} = 1/a_{ji}$ نشان‌دهنده‌ی اهمیت i ام در مقایسه با معیار j ام می‌باشد. از دیدگاه کلی ANP شامل دو مرحله است؛

مرحله اول: تشکیل یا ساخت شبکه (ساختمان مدل) و سازمان‌دهی/ ساختار مسئله.

مرحله دوم: محاسبات اولویت‌های عوامل ماتریس‌های زوجی/ دو به دویی (وزن‌دهی) و بردارهای اولویت/ ارجحیت - انتخاب بهترین گزینه (کیانی و سالاری سردری، ۱۳۹۰: ۲۹). به منظور تشکیل ساختار مسئله، همه‌ی معادلات بین عوامل باید مورد توجه قرار گیرد. وقتی که عامل Y وابسته به عامل X باشد، این رابطه به صورت فلشی از X به Y نشان داده می‌شود.

همه‌ی این روابط و همبستگی‌ها به وسیله‌ی مقایسه‌های زوجی و روشی موسوم به سوپرماتریس^۱ ارزشیابی می‌شود. سوپر ماتریس، ماتریسی از روابط بین اجزای شبکه است، که از بردارهای اولویت این روابط به دست می‌آید (Saaty, 2003: 12).

در این پژوهش ابتدا سطح توقعات روستاییان با استفاده از منابع، مصاحبه و پرسشنامه استخراج شد، سپس با توجه به ویژگی ANP، داده‌ها و اطلاعات اولیه طبقه‌بندی و به تبع آن مدل مفهومی ANP تهیه و در نرم‌افزار Super Decisions مورد ارزیابی قرار گرفت. معیارها^۲ به‌عنوان خوشه‌ها^۳ (گروه‌ها) و گزینه‌ها^۴ به عنوان زیر گروه یا زیر شبکه (گروه یا نود)^۵ تعریف شدند. در تحقیق حاضر ۴ خوشه و ۵۲ زیرگروه (نود) جدول (۳)، در ۴۰ روستا مورد استفاده و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. رویکرد بازخودی ANP پژوهش از چهار گام اصلی پایه‌ریزی مدل ساختن سلسله مراتب و ساختار مسئله (تعریف مسئله)، ماتریس مقایسه‌ی زوجی معیارها و گزینه‌ها، تشکیل سوپر ماتریس (ابرماتریس- آزمون) و انتخاب بهترین گزینه‌ها و اولویت روستاییان بر اساس سطح توقعات پرداخته‌ایم.

دست می‌آوریم (به عبارت دیگر از مقایسه عناصر شاخه I با هر عنصر از J یک بردار ویژه حاصل می‌شود). حال با مجموعه این بردارهای ویژه، یک ماتریس بزرگ (سوپر ماتریس) را تشکیل داده که از به توان بالا رساندن آن، بردار وزن‌ها به دست می‌آید. شکل (۲) نمونه‌ای از روش وزن دهی بر اساس داده‌ها و اطلاعات حاصل از بررسی‌های پیمایشی در مدل ANP در (نرم‌افزار Super Decisions) را نشان می‌دهد. جدول (۵) نمونه‌ای از روش سوپر ماتریس حد بر اساس داده‌ها و اطلاعات حاصل از بررسی‌های پیمایشی در سطح مکان‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد. جدول (۶)، نمونه‌ای از سوپر ماتریس بدون وزن (بر اساس سطح توقعات) را نشان می‌دهد.

روش وزن دهی به معیارها و شاخص‌های مدل ANP

وزن دهی به معیارها و شاخص‌های مدل ANP بر اساس خروجی داده‌ها و اطلاعات به دست آمده از عملیات پیمایشی در سطح روستاهای مورد بررسی انجام شده و مبتنی بر طیف وزنی مدل ANP است که دامنه‌ی عددی آن از ۱ تا ۹ را شامل می‌شود و به این منظور ۴۰۰ پرسشنامه به طور تصادفی در سطح روستاهای مورد مطالعه توزیع شده است. در این روش شبکه را به شاخه‌های کوچک‌تر تقسیم کرده و تک تک عناصر هر شاخه مانند I را نسبت به یک عنصر در شاخه J ام مقایسه زوجی می‌کنیم و ترجیح (اولویت) آن‌ها را به دست آورده و ماتریس مقایسه زوجی را تشکیل می‌دهیم. سپس بردار ویژه این ماتریس را به

Graphic	Verbal	Matrix	Questionnaire		
Comparisons wrt "اجتماعی" node in "alternative" cluster لورگ باغ is 6.0 times more important than ده بلوچی					
Inconsistency	دولت آباد	علی بیړه	غریب	فجر محه	لورگ باغ
جهان آباد سفلی	1.0	2.0	2.0	3.0	4.0
حسن آبا	3.0	1.0	3.0	2.0	2.0
حلیم خان	3.0	2.0	2.0	2.0	3.0
خدری	2.0	4.0	1.0	5.0	2.0
ده بلوچی	4.0	4.0	4.0	3.0	6.0

شکل ۲: نمونه‌ای از روش وزن دهی بر اساس داده‌ها و اطلاعات حاصل از بررسی‌های پیمایشی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول ۵: نمونه‌ای از حد ماتریس بر اساس داده‌ها و اطلاعات حاصل از بررسی‌های پیمایشی در روستاهای مورد مطالعه

ALTERNATIVE								Lable Cluster Node
بارانی	بالاخانه	جهان آباد سفلی	حسن آباد	حلیم خان	خدری	ده بلوچی	دولت آباد	
۰/۰۴۰۷۰۴	۰/۰۴۰۷۰۴	۰/۰۴۰۷۰۴	۰/۰۴۰۷۰۴	۰/۰۴۰۷۰۴	۰/۰۴۰۷۰۴	۰/۰۴۰۷۰۴	۰/۰۴۰۷۰۴	ALTERNATIVE
۰/۰۳۶۲۴۷۰	۰/۰۳۶۲۴۷	۰/۰۳۶۲۴۷	۰/۰۳۶۲۴۷	۰/۰۳۶۲۴۷	۰/۰۳۶۲۴۷	۰/۰۳۶۲۴۷	۰/۰۳۶۲۴۷	
۰/۰۴۵۴۲۳	۰/۰۴۵۴۲۳	۰/۰۴۵۴۲۳	۰/۰۴۵۴۲۳	۰/۰۴۵۴۲۳	۰/۰۴۵۴۲۳	۰/۰۴۵۴۲۳	۰/۰۴۵۴۲۳	
۰/۰۴۰۰۵۴	۰/۰۴۰۰۵۴	۰/۰۴۰۰۵۴	۰/۰۴۰۰۵۴	۰/۰۴۰۰۵۴	۰/۰۴۰۰۵۴	۰/۰۴۰۰۵۴	۰/۰۴۰۰۵۴	
۰/۰۴۰۴۹۴	۰/۰۴۰۴۹۴	۰/۰۴۰۴۹۴	۰/۰۴۰۴۹۴	۰/۰۴۰۴۹۴	۰/۰۴۰۴۹۴	۰/۰۴۰۴۹۴	۰/۰۴۰۴۹۴	
۰/۰۳۹۱۲۵	۰/۰۳۹۱۲۵	۰/۰۳۹۱۲۵	۰/۰۳۹۱۲۵	۰/۰۳۹۱۲۵	۰/۰۳۹۱۲۵	۰/۰۳۹۱۲۵	۰/۰۳۹۱۲۵	
۰/۰۳۸۲۷۱	۰/۰۳۸۲۷۱	۰/۰۳۸۲۷۱	۰/۰۳۸۲۷۱	۰/۰۳۸۲۷۱	۰/۰۳۸۲۷۱	۰/۰۳۸۲۷۱	۰/۰۳۸۲۷۱	
۰/۰۱۷۴۳۵	۰/۰۱۷۴۳۵	۰/۰۱۷۴۳۵	۰/۰۱۷۴۳۵	۰/۰۱۷۴۳۵	۰/۰۱۷۴۳۵	۰/۰۱۷۴۳۵	۰/۰۱۷۴۳۵	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول ۶: نمونه‌ای از سوپرمتریس بدون وزن بر اساس داده‌ها و اطلاعات حاصل از بررسی‌های پیمایشی در روستاهای مورد مطالعه

ALTERNATIVE								Lable Cluster Node
بارانی	بالاخانه	جهان‌آباد سفلی	حسن‌آباد	حلیم‌خان	خدری	ده بلوچی	دولت‌آباد	
۰/۰۲۰۸۳۳	۰/۰۲۰۸۳۳	۰/۰۲۵۰۰۰	۰/۰۲۳۸۱۰	۰/۰۲۲۰۵۵	۰/۰۲۸۵۱۶	۰/۰۲۰۸۳۳	۰/۰۱۹۹۲۸	الری
۰/۰۲۲۹۶۸	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۵۰۰۰۰	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۴۵۹۲۲	۰/۰۲۲۹۳۰	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۱۸۳۵۷	بارانی
۰/۰۳۹۳۱۵	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۵۰۰۰۰	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۲۴۳۳۹	۰/۰۲۳۹۷۲	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۳۷۴۲۵	جهان‌آباد سفلی
۰/۰۴۰۳۶۵	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۵۰۰۰۰	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۱۷۱۶۵	۰/۰۴۵۰۵۸	۰/۰۴۱۶۶۷	۰/۰۲۷۶۴۲	حسن‌آباد
۰/۰۱۳۳۳۳۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۱۰۰۰۰	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۱۳۳۳۳۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۱۱۱۱۱	حلیم‌خان
۰/۰۱۳۳۳۳۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۱۰۰۰۰	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۲۳۳۳۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۵۵۵۵۵۶	خدری
۰/۰۳۳۳۳۳	۰/۰۳۳۳۳۳	۰/۰۴۰۰۰۰	۰/۰۳۳۳۳۳	۰/۰۷۶۷۸۳	۰/۰۵۳۷۸۲	۰/۰۳۳۳۳۳	۰/۰۷۲۳۳۰	ده‌بلوچی
۰/۰۳۳۳۳۳	۰/۰۳۳۳۳۳	۰/۰۴۰۰۰۰	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۷۶۷۸۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۸۳۳۳۳	۰/۰۵۵۵۵۵۶	دولت‌آباد

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

رتبه‌بندی روستاهای مورد مطالعه به لحاظ سطح توقعات روستاییان

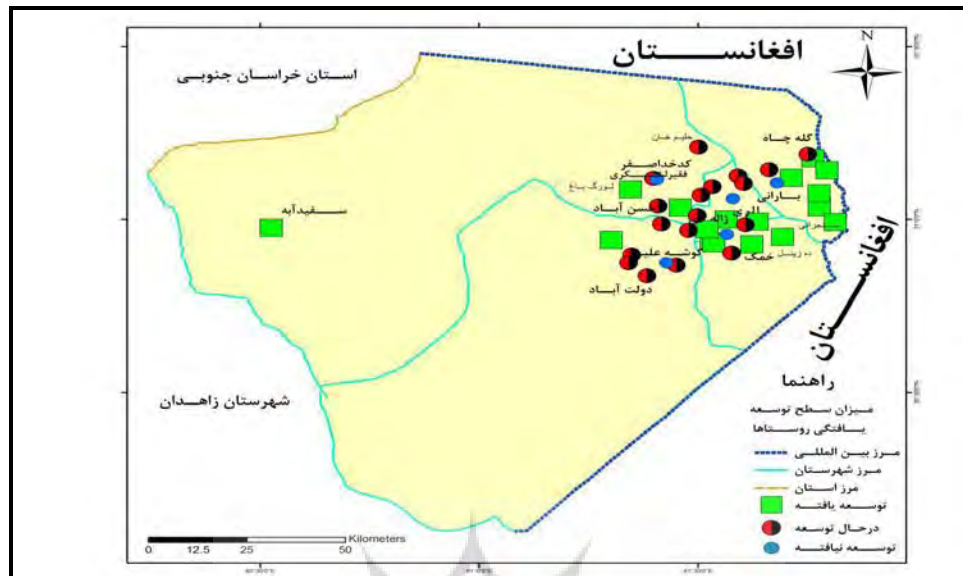
پدیده‌ها حاصل می‌شوند، می‌توان ارزیابی منطقی و دقیقی از ویژگی‌ها و روابط بین پدیده‌ها ارائه کرد (موسوی و باقری‌کشکولی، ۱۳۹۱: ۲۳۱). برای دستیابی به هدف مطالعه، شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی روستاهای مورد مطالعه بررسی شد. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که روستای سفیدابه و لورگ‌باغ به ترتیب با امتیاز نرمال ۰/۴۴۲، ۰/۳۷۸ بیشترین سطح توقع و روستای امامیه پایین و روستای نوری با امتیاز نرمال ۰/۰۳۱، ۰/۰۴۹ کمترین سطح توقع را داشته‌اند جدول (۷). شکل (۳) پراکندگی سطوح توسعه‌یافتگی در مناطق روستایی سیستان را نشان می‌دهد.

یکی از مهم‌ترین اهداف برنامه‌ریزی، آینده‌نگری و رسیدن به توسعه پایدار در مناطق مختلف جغرافیایی است. لازمه‌ی این فرایند مطالعه و شناخت دقیق مناطق و استعدادهای بالقوه و بالفعل و همچنین، ارزیابی و شناخت رابطه بین شاخص‌های اثرگذار در توسعه منطقه است. در این راستا، برای رسیدن به این مرحله باید از روش‌ها و تکنیک‌های مختلف یاری جست. یکی از مهم‌ترین این راهبردها تکنیک‌های کمی و ریاضی است (موسوی و باقری‌کشکولی، ۱۳۹۱: ۲۳۱). از آنجا که تکنیک‌های کمی از روابط منطقی بین

جدول ۷: وزن نهایی روستاهای مورد مطالعه بر اساس سطح توقعات

Raw	Normals	Ideals	روستا
۰/۰۳۷۹۵۱	۰/۰۲۳۳۷۴	۰/۵۴۷۶۲۶	حسن آباد
۰/۰۲۶۹۵۸	۰/۰۳۶۵۰۷	۰/۹۶۴۳۹۰	کربلایی قربان
۰/۰۱۰۷۰۵	۰/۰۱۴۷۴۹	۰/۳۸۹۶۱۷	محمدآباد
۰/۰۱۰۸۹۱	۰/۰۱۴۷۴۹	۰/۳۸۹۶۱۷	ده بلوچی
۰/۰۰۸۷۲۷	۰/۰۱۱۱۸۱۸	۰/۳۱۲۱۸۶	الری
۰/۰۰۱۱۳۴	۰/۰۴۹۱۲۳	۰/۰۰۷۱۲۱	نوری
۰/۰۲۷۹۵۳	۰/۰۳۸۸۵۵	۱/۰۰۰۰۰۰	پیری
۰/۰۲۷۴۶۴	۰/۰۳۷۱۹۳	۰/۹۸۲۵۱۱	علی پیری
۰/۰۱۰۸۹۱	۰/۰۱۴۷۴۹	۰/۳۸۹۶۱۷	خدری
۰/۰۲۷۴۷۷	۰/۰۳۷۲۰۹	۰/۹۸۲۹۵۲	آزادی
۰/۰۱۰۸۹۱	۰/۰۱۴۷۴۹	۰/۳۸۹۶۱۷	دولت آباد
۰/۰۱۰۷۰۵	۰/۰۱۴۴۴۹۷	۰/۳۸۲۹۷۵	غریب
۰/۰۷۷۱۰۳	۰/۰۱۰۹۸۱۳	۰/۳۰۷۱۰۲	گلچاه
۰/۰۲۷۰۱۶	۰/۰۳۶۵۸۵	۰/۹۶۶۴۷۵	قجر محمد
۰/۰۲۷۴۳۸	۰/۰۳۷۱۵۶	۰/۰۹۸۱۵۵۷	جهان آبادسفلی
۰/۷۵۴۵۳۴	۰/۰۳۱۶۳۲	۰/۰۳۸۷۲۴	یارمحمد علم
۰/۰۱۰۵۲۵	۰/۰۱۴۲۵۴	۰/۰۳۷۶۵۳۶	بالاخانه
۰/۰۰۱۲۳۴	۰/۰۵۰۱۲۳	۰/۰۰۹۳۲۱	بارانی
۰/۰۱۴۲۴۴	۰/۰۷۵۵۴۷۲	۰/۱۷۰۵۶۹	حلیم خان
۰/۰۲۷۹۵۳	۰/۰۳۷۸۵۵	۱/۰۰۰۰۰۰	لورگ باغ
۰/۰۱۱۲۰۵	۰/۰۱۳۹۱۰	۰/۳۷۰۱۲۰	کدخدا اصغر
۰/۰۱۰۲۴۱	۰/۰۶۳۴۷۱	۰/۰۱۱۰۳۲۵	حسن آباد۲
۰/۰۰۱۰۱۱	۰/۰۴۱۲۰۱	۰/۰۰۶۱۲۱	فقیر لشکری
۰/۰۱۰۳۴۴	۰/۰۱۴۰۲۸	۰/۰۳۷۰۰۵۵	دهکول
۰/۰۲۵۲۰۹	۰/۰۳۴۱۳۸	۰/۹۰۱۸۲۷	ژاله‌ای
۰/۰۱۰۳۵۰	۰/۰۱۴۰۱۶	۰/۳۷۰۲۶۰	برج افغان
۰/۰۰۷۰۱۰	۰/۰۳۱۰۰۱	۰/۰۰۳۰۱۱	امامیه پایین
۰/۰۳۲۳۷۱	۰/۰۲۶۴۴۳	۰/۶۳۰۷۵۷	خمک
۰/۰۱۰۷۹۱	۰/۰۱۴۶۴۵	۰/۲۸۹۶۱۷	براهویی
۰/۰۲۶۹۴۷	۰/۰۳۶۵۱۹	۰/۹۶۴۷۲۷	جنگیخون
۰/۰۲۶۹۸۳	۰/۰۳۶۵۴۱	۰/۹۶۵۳۰۴	زینل
۰/۰۱۰۱۲۳	۰/۰۶۰۳۲۱	۰/۰۱۰۱۳۲۱	فیروزه‌ای
۰/۰۱۰۲۸۶	۰/۰۲۸۶۳۶	۰/۶۴۷۱۸۱	عباسیه
۰/۰۱۳۶۲۱۴	۰/۰۶۹۴۱۲	۰۱۵۰۵۶۹	کوشه علیا
۰/۰۲۶۲۰۱	۰/۰۳۵۴۹۱	۰/۹۳۷۵۷۴	دوست محمد
۰/۲۷۴۷۷	۰/۰۳۷۲۰۹	۰/۹۸۲۹۵۲	چاردری
۰/۰۲۶۹۶۷	۰/۰۳۶۵۱۹	۰/۴۴۲۲۷	سنجرائی
۰/۰۲۶۶۴۸	۰/۱۴۱۱۱۹۳	۰/۳۱۶۱۰۰	سرگلزایی
۰/۰۸۳۵۱۰	۰/۴۴۲۴۷۳	۱/۰۰۰۰۰۰	سفیدآبه
۰/۰۲۷۴۴۵۱	۰/۰۳۷۱۷۵	۰/۹۸۲۰۴۷	فتح‌الله

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

شکل ۳: پراکندگی سطوح توسعه یافتگی در مناطق روستایی سیستان

تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۴

همانگونه که جدول (۸) نشان می‌دهد، در بین ابعاد مورد مطالعه در همه روستاها بعد زیست‌محیطی با امتیاز نرمال ۰/۳۲۱ در بالاترین رتبه از ابعاد سطح توقعات، ابعاد اقتصادی و اجتماعی به ترتیب با امتیاز ۰/۲۵۰، ۰/۱۷۷ در حد متوسط و بعد کالبدی با امتیاز نرمال ۰/۰۹۳ در پایین‌ترین رتبه قرار دارد.

جدول ۸: وزن نهایی بدها (مؤلفه‌ها) بر اساس مدل (ANP)

Raw	Normals	Ideals	نام
۰/۰۸۴	۰/۳۲۱	۱/۰۰۰۰۰	زیست‌محیطی
۰/۰۶۵	۰/۲۵۰	۰/۷۷۸	اقتصادی
۰/۰۴۶	۰/۱۷۷	۰/۵۵۲	اجتماعی
۰/۰۳۱	۰/۰۹۳	۰/۳۲۱	کالبدی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

سیستان برابر با ۴۷۹ بوده است و با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت، با بالا رفتن سطح توقعات میزان توسعه روستاها افزایش می‌یابد و با پایین آمدن سطح توقعات روستاییان، میزان توسعه روستاها کاهش پیدا می‌کند؛ بنابراین فرضیه فوق تأیید می‌شود (جدول ۱۱).

با هدف بررسی میزان سطح توقعات روستاییان بر توسعه روستاهای مورد مطالعه، برای آزمون فرضیه تحقیق از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. با توجه به تحلیل‌های آماری تحقیق، بین سطح توقعات روستاییان و توسعه روستاهای منطقه سیستان، رابطه معناداری وجود دارد که بر این اساس، میزان همبستگی بین سطح توقعات و توسعه روستاهای

جدول ۹: ضریب همبستگی بین متغیرها

همبستگی اسپیرمن	توسعه	سطح توقعات
ضریب همبستگی اسپیرمن	۱	۳۸۱
(sig) سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
(n) تعداد مشاهدات	۴۰۰	۴۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

شد. آزمون کروسکال والیس متناظر ناپارامتری آزمون تحلیل واریانس است و موقعی به کار برده می‌شود که بیش از دو گروه وجود داشته باشد. اگر متغیر وابسته، فاصله‌ای باشد برای مقایسه میانگین دو گروه و بیشتر از تحلیل واریانس استفاده می‌شود. حال اگر متغیر وابسته، رتبه‌ای باشد برای مقایسه میانگین دو گروه و بیشتر از آزمون کروسکال والیس استفاده می‌شود (افشانی، ۱۳۸۷: ۱۲۸).

نتایج آزمون کروسکال- والیس مؤلفه‌های توقعات نشان می‌دهد که سطح توقعات در شهرستان‌های مختلف منطقه سیستان با سطح معنی‌داری (sig) کمتر از ۰/۰۰۰ درصد بوده است (جدول ۱۲).

با توجه به رابطه بین عوامل مؤثر بر سطح توقعات روستاییان، روستاییانی که توقعات بالاتری دارند از سطح توسعه بالاتری برخوردارند که این را می‌توان مرهون نظرات روستاییانی که در رابطه با توسعه روستا مورد پرسش قرار گرفته‌اند، دانست. در تحلیل این رابطه می‌توان گفت هر چه امکانات و خدمات یک مکان بیشتر باشد، سطح توقعات و انتظارات ساکنان آن بالاتر می‌رود؛ در نتیجه میل و انگیزه دستیابی به نیازهای بالاتر در آن‌ها بیشتر می‌شود و خواهان امکانات و شرایط بهتری برای زندگی خود هستند. با هدف بررسی تفاوت سطح توقعات روستاییان و توسعه روستایی شهرستان‌های منطقه سیستان از آزمون معناداری ناپارامتریک کروسکال والیس استفاده

جدول ۱۰: نتایج آزمون کروسکال والیس میانگین تفاوت توقعات در شهرستان‌های منطقه سیستان

میانگین توقعات	
Chi-square	۹۷۸/۹۵
Df	۴
Asymp.sig	۰۰۰/۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

شرایط حاکم بر زندگی خود خشنود نبوده و سعی و تلاش در ساختن جامعه‌ای داشته است که به توقعاتش نزدیک باشد. در این میان نیروی انسانی در پیشرفت و توسعه روستاها دارای نقشی اساسی است. در واقع تاکنون تحقیقات زیادی در ارتباط توسعه روستایی صورت گرفته است اما در ارتباط با توقعات روستاییان تحقیقی صورت نگرفته است؛ به طوری که پژوهش حاضر به تحلیل رابطه سطح توقعات روستاییان و توسعه روستایی منطقه سیستان می‌پردازد. پژوهش از نوع کاربردی است و از روش توصیفی- تحلیلی برای

بنابراین فرض H_0 ، یعنی فرض برابری سطح توقعات در روستاهای شهرستان‌های منطقه سیستان رد شده و فرض مخالف (H_1)، یعنی تفاوت سطح توقعات در روستاهای شهرستان‌های منطقه سیستان تأیید گردیده است.

نتیجه

انسان همواره در طول تاریخ برای رسیدن به خواسته‌ها و تمایلاتش در تلاش بوده است. با توجه به اینکه انسان موجودی سیرناپذیر است، هیچ‌گاه از

منابع

- ازکیا، مصطفی؛ سکینه حسینی رودبارکی (۱۳۸۸). تغییرات نسلی سبک زندگی در جامعه روستایی، رفاه اجتماعی. چاپ دهم. شماره ۳۷. صفحات ۲۶۳-۲۴۱.
- ازکیا، مصطفی؛ غلامرضا غفاری (۱۳۸۶). توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران، نشر نی. چاپ دوم. تهران.
- ازکیا، مصطفی؛ کریم حسینی راد (۱۳۸۸). نقش اعتماد اجتماعی در مشارکت مردم در طرح‌های توسعه روستایی، پژوهش نامه علوم اجتماعی. سال سوم. شماره اول. صفحات ۲۷-۷.
- اسداله پور، علی (۱۳۸۵). ارزیابی دوره‌های آموزشی دامداران: مطالعه موردی: استان مازندران، علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران. شماره ۲. جلد ۲.
- افشاریان، امیرعلی (۱۳۸۶). گزینش استراتژی‌های مدیریت دانش با استفاده از فرایند تحلیل شبکه (ANP)، مجله بهبود مهندسی صنایع استان اصفهان. سال نهم، شماره ۲۳. ۱۱-۸.
- افشانی، علیرضا؛ اصغر احمدی (۱۳۹۱). میزان نوگرایی و گرایش به خرافات در شهر یزد، پژوهشنامه جامعه‌شناسی در ایران. شماره ۳. صفحات ۱۰۰-۵۹.
- بهرامی، رحمت‌الله (۱۳۸۹). چالش‌های عمده توسعه روستایی (مطالعه موردی: استان کردستان)، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی. شماره ۹۸. صفحات ۱۴۲-۱۲۵.
- بیابانی، غلامحسین؛ کمال هادیانفر (۱۳۸۷). مهاجر سرمایه انسانی، شهروند جهانی، فصلنامه جمعیت. شماره ۶۵ و ۶۶. صفحات ۶۴-۴۹.
- پاپزن، عبدالحمید؛ امیرحسین علی‌بیگی (۱۳۸۵). تحلیل انتظارات روستاییان شهرستان کرمانشاه از شوراهای اسلامی روستا، فصلنامه روستا و توسعه. سال ۹. شماره ۴. صفحات ۵۳-۳۷.
- تابان، محسن؛ محمدرضا پورجعفر؛ حسن علی پورمند (۱۳۹۱). هویت و مکان؛ رویکردی پدیدار شناسانه، هویت شهر. شماره دهم. سال ششم. صفحات ۹۰-۷۹.
- بررسی پارامترهای مورد بررسی سود جسته است. نتایج سطح‌بندی مدل ANP نشان داد که روستای سفیدابه و لورگ باغ به ترتیب با امتیاز نرمال ۰/۴۴۲، ۰/۳۷۸/ بیشترین سطح توقع و روستای امامیه پایین و روستای نوری با امتیاز نرمال ۰/۰۳۱، ۰/۰۴۹، کمترین سطح توقع را داشته‌اند. همچنین نتایج آزمون اسپیرمن نشان داد که بین سطح توقعات روستاییان از توسعه روستاهای منطقه سیستان، رابطه معناداری وجود دارد؛ به گونه‌ای که با بالا رفتن سطح توقعات، میزان توسعه روستاها افزایش می‌یابد و با پایین آمدن سطح توقعات روستاییان، میزان توسعه روستاها کاهش می‌یابد. همچنین نتایج آزمون کروسکال والیس نشان داد که بین سطح توقعات روستاییان از توسعه روستایی در منطقه سیستان تفاوت معناداری وجود دارد. از بین شاخص‌های تأثیرگذار بر سطح توقعات روستاییان از توسعه روستایی، به ترتیب شاخص‌های بعد زیست‌محیطی با میانگین ۳/۴۵ بالاترین اثر و کالبدی با میانگین ۳/۴۳ و اقتصادی با میانگین ۳/۴۲ و شاخص‌های بعد اجتماعی با میزان ۳/۳۸ کمترین اثر را به خود اختصاص داده است.

پیشنهادات

- آموزش و ارتقای مهارت‌های آگاهی‌بخش.
- افزایش روحیه خودباوری و اعتماد به نفس در میان افراد جامعه به ویژه نیروی جوان.
- حمایت‌های مالی و نهادی به منظور ایجاد کانون‌های فرهنگی، هنری، علمی و ورزشی در روستاهای دارای مرکزیت ارتباطی نسبت به روستاهای اطراف.
- از بین بردن فاصله طبقاتی بین نقاط روستایی.
- مشارکت با روستاییان در همه زمینه‌ها.
- توجه به تغییر سبک زندگی روستایی، رفع پیامدهای منفی و تقویت پیامدهای مثبت آن.
- بسیج تمام قابلیت‌ها و توانمندی‌های کشور در عرصه‌های گوناگون (برنامه‌ریزی همه‌جانبه).

- تودارو، مایکل (۱۳۶۴). توسعه اقتصادی در جهان سوم، ترجمه غلامعلی فرجادی. انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی. تهران.
- جمعه‌پور، محمود (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی توسعه روستایی، دیدگاه‌ها و روش‌ها. انتشارات سمت. تهران.
- خانی، فضیله؛ مجتبی قدیری معصوم؛ احمد ملکان (۱۳۹۲). تأثیر مؤلفه سرمایه اجتماعی بر ارتقای توسعه روستایی، مطالعه موردی: دهستان گودین، شهرستان کنگاور، جغرافیا (فصلنامه بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران). دوره جدید. سال یازدهم. شماره ۳۸. ۱۳۳-۱۵۲.
- خسروی، محمود (۱۳۸۷). تأثیرات محیطی اندر کنش نوسان‌های رودخانه‌هیرمند با بادهای ۱۲۰ روزه سیستان، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی. شماره ۱۹. صفحات ۴۸-۱۹.
- دارابی، جعفر (۱۳۸۸). روان‌شناسی شخصیت رویکرد ویرایش مقایسه‌های، دوم. چاپ اول. انتشارات آبیژ.
- دادورخانی، فضیله (۱۳۸۵). توسعه روستایی و چالش‌های اقتصادی زنان، پژوهش‌های جغرافیایی. شماره ۵۲.
- دانشپور، الهادی؛ منصور سپهری‌مقدم؛ مریم چرخیان (۱۳۸۸). تبیین مدل وابستگی به مکان و بررسی عناصر و ابعاد مختلف آن، نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی. شماره ۳۸. صفحات ۴۸-۳۷.
- رزاقی، ابراهیم (۱۳۶۹). الگویی برای بازسازی توسعه اقتصادی ایران، جلد ۱، تهران. نشر قومس. صفحه ۲۴۸.
- رضایی، سمیه؛ زینب رضایی؛ ابر صبادکوه (۱۳۹۰). خاقانی شخصیت خودشیفته و کمال‌گرا، فصلنامه اندیشه‌ای ادبی. سال دوم. شماره ۸. صفحات ۲۷۲-۲۴۲.
- رضوانی، محمدرضا؛ حسین منصوریان (۱۳۸۷). سنجش کیفیت زندگی؛ بررسی مفاهیم، شاخص‌ها، مدل‌ها و ارائه مدل‌های پیشنهادی برای نواحی روستایی، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۱. شماره ۳. صفحات ۲۶-۱.
- روزنهان، دیوید؛ مارتین سلیگمن (۱۳۸۸). روان‌شناسی ناپهنجاری، آسیب‌های روانی، مترجم: یحیی سیدمحمدی. سال دهم. نشر ساوالان.
- زرافشانی، کیومرث؛ امیرحسین علی‌بیگی؛ زهرا رنجبر؛ عادل سلیمانی (۱۳۹۰). سنجش انتظارات کشاورزان از اعضای شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای فنی و مهندسی کشاورزی (مطالعه موردی: شهرستان اسلام‌آباد غرب)، پژوهش‌های روستایی. سال دوم. شماره سوم. صفحات ۱۴۴-۱۲۵.
- سکاران، اوما (۱۳۸۱). روش‌های تحقیق در مدیریت، ترجمه محمد صائبی و محمود شیرازی، چاپ دوم. انتشارات مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی. تهران.
- شرفی، محمدرضا (۱۳۸۱). زندگی برتر، انتشارات سروش. چاپ اول. انتشارات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- ضرابیان، فرناز؛ محمدرضا منعم (۱۳۸۹). بررسی میزان و عوامل تأثیرگذار بر حس مکان، ماهنامه شهرداری‌ها. سال نهم. شماره ۸۹. صفحات ۲۸-۲۲.
- طاوسی، تقی؛ کوهزاد رئیس‌پور (۱۳۸۹). تحلیل آماری و پیش‌بینی احتمال وقوع طوفان‌های شدید با استفاده از روش تجزیه و تحلیل سری‌های جزئی (مطالعه موردی: منطقه سیستان)، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک. سال اول. شماره ۲. صفحات ۱۰۵-۹۳.
- فداکارداورانی، محمدمهدی؛ عزت‌الله سام‌آرا (۱۳۸۹). نقش قنات در توسعه پایدار روستایی، فصلنامه روستا و توسعه. سال ۱۳. شماره ۲. صفحات ۱۹۱-۱۶۷.
- فعلی، سعید؛ حسن صدیقی؛ غلامرضا پزشکی‌راد؛ آرزو میرزایی (۱۳۸۹). چالش‌های جوامع روستایی ایران برای دستیابی به توسعه پایدار، فصلنامه روستا و توسعه. سال ۱۳. شماره ۴. صفحات ۱۲۸-۹۷.
- کورمن، آبراهام (۱۳۸۱). روانشناسی صنعتی و سازمانی، انتشارات رشد.
- کوهن، آرتور (۱۳۷۸). تغییر نگرش و تأثیر اجتماعی، ترجمه علیرضا کلدی، انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی. تهران.

- کیانی، اکبر؛ فاطمه سالاری سردری (۱۳۹۰). بررسی و ارزیابی اولویت‌های منظر فضاهای عمومی شهر عسلویه با استفاده از مدل ANP، فصلنامه باغ نظر. شماره هجدهم. سال هشتم. صفحات ۳۸-۲۵.
- مطیعی لنگرودی، سید حسن؛ (۱۳۸۲). برنامه‌ریزی روستایی با تأکید بر ایران، جهاد دانشگاهی مشهد. موسوی، میرنجف؛ علی باقری کشکولی (۱۳۹۱). سطح‌بندی و مکان‌گزینی فعالیت‌های اقتصادی جهت ارائه راهبرد توسعه روستایی بر اساس مدل تحلیل شبکه (ANP)، مطالعه موردی: شهرستان بهاباد، فصلنامه علمی-پژوهشی انجمن جغرافیای ایران. سال دهم. شماره ۳۲. صفحات ۲۳۸-۲۱۷.
- مولائی‌هشجین، نصراله (۱۳۹۰). تحلیل جغرافیایی از امکانات و تنگناهای توسعه روستایی در ناحیه خلخال، فصلنامه جغرافیایی آمایش محیط. شماره ۱۳. صفحات ۴۰-۲۱.
- میرزا مصطفی، ناصر؛ داور خلیلی؛ محمدجعفر ناظم السادات؛ غلامرضا هادربادی (۱۳۸۷). پیش‌بینی ساعتی سرعت و جهت بادهای فرساینده با استفاده از داده‌های سه ساعته (مطالعه موردی: منطقه زابل)، تحقیقات مرتع و بیابان ایران. جلد ۱۵. شماره ۱. صفحات ۸۵-۶۹.
- میرلطفی، محمودرضا؛ سعیده شهرکی (۱۳۹۳). تحلیل اثرات آرمان‌گرایی روستاییان بر توسعه روستایی منطقه سیستان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه زابل.
- میرلطفی، محمودرضا؛ مرتضی توکلی؛ میثم بندانی (۱۳۹۱). بررسی تطبیقی وضعیت استقرار جهات جغرافیایی مسکن روستایی و مصرف انرژی در منطقه سیستان، مسکن و محیط روستا. شماره ۱۳۸. صفحات ۵۲-۳۹.
- پاپلی‌یزدی، محمدحسین؛ محمدامیر ابراهیمی (۱۳۹۲). نظریه‌های توسعه روستایی، نشر: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- Barrios, e (2008). infrastructure & rural development: household perceptions oh rural development .progress in planning Vol. vo, No.1 : 1-44 .
- Cooper, a. w & . graham, d. l (2001). Competencies needed to be successful county supervisors, from <http://joe. Org/ 2010 february / rb. Htm1>.
- Karsak, E. E, et al (2002). Product planning in quality function development using combined, Computers & Industrial Engineering, 44, 171-190.
- Long H., Zou J., Pykett J., Yurui Li (2011). Analysis of rural transformation development in China since the turn of the new millennium, Applied Geography (31), 1094-1105.
- Long H., Zou J., Pykett J., Yurui Li (2011). Analysis of rural transformation development in China since the turn of the new millennium, Applied Geography (31), 1094-1105.
- Olson, j. m., rose n. j., and zanna, m. p (1996). expect ancies. In: Higgins, e. t. and kuglanski, a. w (eds), social psychology: hand book of basic principles. New York: Guilford.
- Saaty Rozann W (2003). Decision making in complex environments, The Analytic Hierarchy Process (AHP) for Decision Making and The Analytic Network Process (ANP) for Decision Making with Dependence and Feedback, Creative Decisions Foundation, Pittsburg: 114.
- Shaffer, R (1989). Community Economics. USA: Iowa State University Press
- Undp (1992). Human development report, oxford university press, newyork.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی